

第七章 培养实事求是的学风¹

王叔岷

大学生毕业后进入社会服务，把他们在校时所见所闻、所学习的、所濡染的，运用在他们的工作上和行为上。他们对工作是否认真，他们的行为是否端正，跟他们在校几年所受的影响关系很大。他们所受最大的影响，自然是由教师而来。教师们要使学生的品德、学识都好，在平时须得培养一种良好的学风，即是实事求是的学风。“实事求是”这句话，出自汉书景十三王传中的河间献王传。传里称赞河间献王“修学好古，实事求是。”修学，即是研究学问。大学是研究学问的最高学府，用“实事求是”这句话，来谈我们应该培养的学风，我认为是相当恰当的。

教师们的实事求是，应该是学术上不断求进步，教书经常由兴趣。也就是所谓“学不厌，教不倦。”“学不厌，教不倦。”是不容易办到的。然而，这却是教师们应该办到的。这是教师们的本分事。试想，教师如果学而厌，自己怎么会有进步？如果教而倦，怎么会引导学生进步？自己不进步，又不能使学生进步，就失掉教师的本分了！我们常常听说，教师们也常常在感慨：现在一般学生，不尊师重道。诚然，有的学生是不知师之可尊，道（学术）之可贵。不过，我们身为教师，也应该自我反省的。反省我们的品德，是否值得尊敬？反省我们所传授的学术，是否值得学生尊重？如果教师的

¹ 王叔岷《墓庐演讲稿》台北：艺文印书馆，1981。页93-98。

生活散漫，不求进步；所传授的学术又平庸肤浅，就不必希望学生尊师重道了。“夫子教我以正，夫子未出于正。”（借用孟子语。）怎么能使学生心悦诚服呢！我认为能够把研究、教导合而为一，始终不感厌倦的教师，绝对会受到学生尊重的。

关于开课，应该宁缺无滥，不必要的课，当然不必开。即使是重要的课，没有专长的教师，也不要轻易开。如果勉强一位教师开陌生的课，不仅使他受苦而且使他受罪。教的效果怎么会好？可能把好课教成坏课去了！至于教师本人，也不要随便甚么课都敢开，尤其是比较高深的课，如果只是参考一些普通资料，没有自己的创见，开了一年，对学生有何好处？开自己专长的课，学生当然受益多。

但，这并不是说除了自己专长的课，甚么课都不开。我认为跟自己专长接近的课也应该开的，这样的新课，准备起来也不会太困难，可以扩充自己研究的范围，可以增加学生的新知识，又何乐而不为呢？

关于研讨课，因为学生人數多寡悬殊，当然办法就不同，或者是不规定学生写报告，只拟定題目，到时由学生提出来讨论，教师作结论；或者是由学生自由辩论，教师坐在旁边作壁上观。但是，我认为高年级的研讨课，教师比较辛苦而比较有意义的办法是这样的：由学生或教师帮助学生拟定研讨題目，拟定大纲，介绍些重要参考书，再由学生去扩充参考资料，写成一篇报告，经过教师修改，然后提出来研讨。研讨後如尚有问题，教师再协助学生修订。这样指导一篇报告，等于指导一篇小型论文，教师当然比较辛苦，学生却获益较

多。不过，这样的研讨课，每周不能超过四组，每组不能超过二十个学生。超过了，教师太辛苦，受不了！

教师的尊严，并不在形式上。我们应该师而忘师，是教师而不以教师自居，不必使学生望而生畏。应该和蔼可亲，使学生乐于跟我们在一起，有如一家人。当然，接见学生的时间太多，对我们的研究有妨碍。不过，学生看见教师太忙，也不会耽搁教师的时间太久的。教师应该乐于接见学生，不能说教了几点钟课就算尽责任了。多接见学生，多跟学生解析疑难，多跟学生谈为人处世之道，比在教室中讲课的功效还要大。不仅如此也，有时在闲谈中学生提出的问题，往往出乎我们意料之外，对我们也有启发性。这也可以说是教、学相长。所以教师不要道貌岸然，使学生怕见你。至于有的教师与学生相处，不仅如一家人，更能使学生有如坐春风、沐化雨的感受，这又是更上一层楼的境界了。

学生的实事求是，应该是敦品、励学。敦品，所以健全人格。励学，所以充实知识。品、学兼修，才可以进步成为一个完人。我们南大的读书风气很好，学生中不乏英才。同学们都应该特别珍惜这三、四年的宝贵光阴，求得真实的学识。养成纯正的品德。有了真实的学识和纯正的品德，不愁毕业後没有出路。即使短时间内没有出路，总不会长久被埋没的。作一个堂堂正正的读书人，才是第一义。在学校念书，切忌投机取巧，自私自利。譬如写报告，把前一期同学的报告照抄，这就是投机取巧。参考图书馆的书报杂志，把自己需要的资料撕去，这就是自私自利。这种行为，既害己，又损人，绝对要避免的。学生在校，受教师的薰陶，只要有一位学生有这种行为，我们身为教师的，都感到惭愧！

我们这个时代，重知识，轻品德，弄得是非混淆，人性失落！大学训练服务社会的人才，更应该学术与品德并重。学术重在言教，品德重在身教，身教尤重于言教。我最向往战国时代最伟大的哲人庄周（前三六八？—前二八八？）他所说的两句话：“不言而使人以和，与人并立而使人化，”无须言教，而收潜移默化的功效，谈何容易！我们身为教师，当然离不开言教。然而我们课外的行为对学生的影响，往往大于课堂内的影响力。我们平时能贯彻“学不厌，教不倦”的精神，有实事求是的习惯，自然就会影响学生敦品、励学，形成一种良好的风气。这不是空口告诫学生的问题，而是教师身体力行的问题。培养实事求是的学风，是我们教师的责任，使学生欣欣向善，使南大一天比一天更进步，逐渐成为国际上第一流的大学，并非奢望。光辉灿烂的景象，并非远不可期。

一九九五年十一月二日应南大学术人员协会之邀，所拟演讲稿。

作者：王叔民教授

题解：

大学生毕业以后，进入社会服务。他们的认真或端正与否和教师的教法很有关系。在学习时学生必须有良好的学风，就是“实事求是”，这就是不断求进步的意思。为了达到这个目地，教师和学生就要做到“学不厌，教不倦”。文章中还提到“实事求是”的几个原则。

生词解释：

濡染	rúrǎn	沾湿；浸润
端正	duānzhèng	不歪斜；正派
品德	pǐndé	品质道德
恰当	qiàdàng	合适；妥当
引导	yǐndǎo	带领
尊师重道	zhūnshīzhòngdào	尊敬老师重视道德
平庸肤浅	píngyōngfūqiǎn	平凡而知识浅
心闻诚服	xīnyuèchéngróng	诚心诚意地服从或佩服
宁缺无滥	nìngquēwúlàn	宁可缺少一些，不要不顾质量一味求多
创见	chuàngjiàn	独到的见解
悬殊	xuānshū	相差很远
望而生畏	wàngérshēngwèi	看见就害怕
和蔼可亲	héǎikěqīn	态度温和可亲近
耽搁	dāngē	停留；耽误
启发	qǐfā	阐明事理，引起对方 联想而有所领悟
薰陶	xūntáo	长期接触的人对生活 习惯、思想行为、品德 学问等逐渐产生好的 影响
混淆	hùnyáo	混杂，使混淆
奢望	shēwàng	过高的希望

课文分析：

内容提要

教师应该贯彻“学不厌，教不倦”的精神，引导学生敦品、励学。教师应该依照自己的专长来开课，应该指导并修改学生的研讨报告，应该经常与学生接触，使师生之间亲切如一家人。

文章分段

第一段	实事求是的根据
第二段	教学与尊师重道
第三段	新课与专长
第四段	研讨课问题
第五段	师生如家人
第六段	学生敦品励学
第七段	实事求是的远景

词语例解：

1. 所学习的，所濡染的

“所”用在及物动词前，使“所+动”成为名词性短语。多用于书面。

例如：

1.1 在这儿我所认识的人，你也都认识。

1.2 张先生所讲的，都是我们应该做的。

2. 对我们也有启发性

“…性”，“性”是“后缀”，加在某些动词或形容词后构成名词，表示事物的某种性质或性能。

例如：

创造性、适应性、传染性、普遍性、可靠性、可能性等。

3. 这种行为，既损己，又害人

“即...又(也)...”表示同时具有两个方面的性质或情况。连接动词或形容词(结构和音节数目相同)。

例如：

3.1 这种形式的演讲会，既生动又活泼。

3.2 他既会汉语，也会日语。

练习：

1. 答题

1.1 什么是“实事求是”，你觉得当个大学生应该有这种学风吗？为什么？

1.2 你觉得“尊师重道”很重要吗？为什么？

1.3 你同意作者在文章中提到“师生如家人”这句话吗？为什么？

1.4 教师节是那一天？我们应该做些什么？

1.5 你毕业以后怎样为社会服务？

2. 将以下句子造句

不仅.....而且 =

然而 =

即使.....也 =

即.....又 =

3. 找出文章中的四字格并加以解释。

4. 写一篇短文，文中要用上你找出四字格得句子。

5. 写出此报告中七个问题的中心内容。

6. 阅读以下散文并找出文中的生词。

树²

梁实秋

北平的人家差不多家家都有几棵相当大的树。前院一棵大槐树是很平常的，槐荫满庭，槐影临窗，到了六七月间槐黄满树，使得家像一个家，虽然树上不时的由一根细丝吊下一条绿颜色的肉虫子，不当心就要黏得满头满脸。槐树寿命很长，有人说唐槐到现在还有生存世上的，这种树的树干就有一种纠缠蟠屈的姿态，自有一股老丑而并不自嫌的神气，有这样一棵耸立在前庭，至少可以把“树小墙新画不吉”的讥诮免除三分之一。後院照例应该有一棵榆树，榆与余同音，示有余之意，否则榆树没有什么特别值得令人喜爱的地方，成年的往下洒落五颜六色的毛毛虫，榆钱作糕也并不好吃。至于边旁跨院里，则只有枣树的分，“叶小如鼠耳”，到处生些怪模怪样的能刺伤人的小毛虫，枣实只合作枣泥馅子，生吃在肚里就要拉枣酱，所以左邻右舍的孩子老姬任意扑打也就算了。院子中央的四盆石榴树，那是给天棚鱼缸做陪衬的。

我家里还有些别的树。东院里有一棵柿子树，每年结一二百个高壮柿子，还有一棵黑枣。垂花门前有四棵西府海棠，艳丽到极点。西院有四棵紫丁香，占了半个院子。後院有一棵香椿和一棵胡椒，椿芽椒芽成了烧黄鱼和拌豆腐的最好的佐料。榆树底下有一个葡萄架，年年在树根左近要埋一只死猫(如果有死猫可得)。在从前的一处家园里，还有更多的树、桃、李、胡桃、杏、梨、

² 楊牧編《中國近代散文選》，台北：洪范書店有限公司，1982、頁230-233。

藤罗、松、柳、无不俱备。因此，我从小就对于树存有偏爱。我尝面对着树生出许多非非之想，觉得树虽不能言，不解语，可是它也有生老病死，它也有荣枯它也晓得传宗接代，它也应该算是“有情”。

树的姿态各个不同。亭亭玉立者有之，矮墩墩的有之，有张牙舞爪者，有佝偻其背者，有戟剑森森者，有摇曳生姿者，各极其致。我想树沐浴在熏风之中，抽芽放蕊，它必有一番愉快的心情。等到花簇簇，锦簇簇，满枝头红红绿绿的时候，招蜂引蝶，自又有一番得意。落英缤纷的时候可能有点伤感，结实累累的时候又会有一点迟暮之思。我又揣想，蚂蚁在树干上爬，可能会觉得痒痒出溜的；蝉在枝叶间高歌，也可能会觉得聒噪不堪。总之，树是活的，只是不会走路，根扎在那里便住在那里，永远没有颠沛流离之苦。

小时候听“名人演讲”，有一次是一位什么“都督”之类的角色讲演“人生哲学”，我只记得其中一点点，他说：“植物的根是向下伸，兽畜的头是和身躯平的，人是站起来的，他的头是在最上端。”我当时觉得这是一大发现，也许是生物进化论的又一崭新的说法。怪不得人为万物之灵，原来他和树比较起来是本末倒置的。人的头高高在上，所以“清气上升，浊气下降”。有道行的人，有坐禅，有立禅，不肯倒头大睡，最后还要讲究坐化。

可是历来有不少诗人并不这样想，他们一点也鄙视树。美国的佛洛斯特有一首诗，名“我的窗前树”，他说他看出树与人早晚是同一命运的，都要倒下去，只有一点不同，树担心的是外在的险恶，人烦虑的是内心的风波。又有一位诗人名Kilmer，他有一首著名的小诗—

——“树”，有人批评说那首诗是“坏诗”，我倒不觉得怎样坏，相反的，“诗是像我这样的傻瓜做的，只有上帝才能造出一棵树”，这两行诗頗有一点意思。人没有什么了不起，侈言创造，你能造出一棵树来麼？树和人，都是上帝的创造。最近我到阿里山去游玩，路边见到那株“神木”，据说有三千年了，比起庄子所说的“以八千岁为春，以八千岁为秋”的上古大椿还差一大截子，总算有一把年纪，可是看那一副形容枯槁的样子，只是一具枯骸，何神之有！我不相信“枯树升华”那一套。我只能生出“树犹如此，人何以堪”的感想。

我看阿里山上的原始森林，一片片，黑压压，全是参天大树，郁郁葱葱。但与我从前在别处所见的树木气象不同。北平公园大庙里的柏，以及梓X道上的所谓张飞柏，号称“翠云廊”，都没有这里的树那么直那么高。像黄山的迎客松，屈铁交柯，就更不用提，那简直是放大了的盆景。这里的树大部分是桧木，全是笔直的，上好的电线杆子材料。姿态是谈不到，可是自有一种莽莽未除入眼荒寒的原始山林的意境。局促在城市里的人走到原始森林里来，可以嗅到“高贵的野蛮人”的味道，令人精神上得到解放。

บทแปล
บทที่ 7
อบรมสั่งสอนให้เกิดการฝึกษาหาความเป็นจริง
ระหว่างห้อง

นักศึกษามหาวิทยาลัย เมื่อจบการศึกษาแล้วเข้ารับใช้สังคม โดยพากษาได้ใช้สิ่งที่ได้เรียนได้เพื่อตีความให้ดีกว่าเดิม ได้รับการสั่งสอนและชี้ปฎิบัติในระหว่างที่พากษาศึกษาในมหาวิทยาลัย กับงานที่พากษาทำอยู่

พากษาจะอาจรู้สึกว่าจังกับงานมากเพียงใดหรือปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ หรือไม่นั้นย่อมมีความสัมพันธ์กับอย่างมากกับการได้รับอิทธิพลจากการศึกษาหลายปีในมหาวิทยาลัยซึ่งก็แน่นอนต้องมาจากอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ทั้งหลายย่อมประยุกต์ให้นักศึกษามีความรู้ดีและมีอุปนิสัยที่เปลี่ยนไปด้วยคุณธรรม ในช่วงที่ศึกษาอยู่จะต้องได้รับการอบรมให้มีนิสัยรักการศึกษา นั่นก็คือการฝึกษาด้านหาความเป็นจริง ค่าว่า “ฝึกษาความเป็นจริง” นี้ เป็นค่าที่มีมาจากการศึกษาสืบประวัติศาสตร์ราชวงศ์อัน (อั้นชู) เรื่องเหอเจียนเชียนหวานจวนในตอนจึงสืบทอดหวานจวนในเนื้อเรื่องได้กล่าวสรรเสริญเหอเจียนเชียนหวานดังค่าที่ว่า ฝึกษา ขอบของโบราณ ด้านหาความเป็นจริง ค่าว่าฝึกษาก็คือการศึกษาหาความรู้ มหาวิทยาลัยเป็นสถานแห่งการศึกษาระดับสูงสุดของการศึกษาหาความรู้ การที่ใช้ค่าว่า ด้านหาความเป็นจริงค่านี้มากล่าวถึงการอบรมสั่งสอนให้เกิดนิสัยรักการศึกษา ฉันติดค่าว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุด

การฝึกษาด้านหาความรู้ของบรรดาอาจารย์นั้นก็ควรจะเป็นการหาความรู้ทางด้านวิชาการให้ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง การสอนหนังสือควรจะสอนให้เกิดความสนุก ซึ่งก็คือค่าที่กล่าวว่า “ ศึกษาไม่เบื่อสอนไม่รู้จักเหนื่อย ” คำพูดดังกล่าวเป็นสิ่งที่กระทำให้บรรดานัก ได้ไม่ฝ่ายนัก แต่สิ่งนี้กลับเป็นสิ่งที่อาจารย์ทั้งหลายจะต้องทำให้ได้ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่อาจารย์แต่ละคนจะต้องมีในตัวแล้ว สองคิดดู หากอาจารย์เกิดความเบื่อหน่ายต่อการศึกษาแล้วด้วยอาจารย์เองจะมีความก้าวหน้าได้อย่างไร หากสอนแล้วเหนื่อย จะขึ้นให้นักศึกษาก้าวหน้าในการเรียนได้อย่างไร ตัวเองไม่ก้าวหน้า ทั้งยังไม่สามารถทำให้นักศึกษาก้าวหน้าอีกด้วย นี่ก็ขาดความเป็นอาจารย์ไป พากเรามักจะได้อินเรื่องนี้มาเสมอ ตัวอาจารย์เองมักจะสอนหายใจด้วยความเครื่อง ปัจจุบันนี้นักศึกษาโดยทั่วไป ไม่ว่าจะการเดินทางหรือพูดคุยกับอาจารย์และไม่ได้ใช้ในการศึกษา ความเป็นจริงแล้ว มีนักศึกษางานคนไม่รู้ว่าอาจารย์เป็นบุคคลที่ควรแก่การยกย่องนับถือเพียงใด และรู้จักคุณค่าของวิชาการว่ามีค่ามากเพียงใด แต่ว่าพากเรามีอาชีพเป็น

อาจารย์ก็ควรจะคิดพิจารณาเรื่องตัวเองบ้าง พิจารณาเรื่องอุปนิสัยใจคอของพวงเราว่ามีค่า ควรแก่การได้รับการยกย่องหรือไม่ หรือใครควรอยู่ในวิชาการที่เราต้องสอนว่ามีค่าควรแก่การได้รับการเคารพยกย่องจากนักศึกษาหรือไม่ ถ้าหากอาจารย์มีชีวิตอยู่อย่างสนับสนุนฯ ไม่คิดก้าวหน้า ข้อมูลทางวิชาการที่เขามาสอนก็ธรรมดากัน บังที่สอนเนื้อร่องไม่ครบ หากเป็นเช่นนี้ครูก็ไม่ควรได้รับการเคารพและเชื่อฟังจากนักศึกษาอีก ดังคำที่เมื่อก็อว่า “ครูสอนให้นักเรียนทำตัวให้ถูกต้อง แต่ครูผู้สอนไม่ได้ทำตัวเป็นแบบอย่างเลย” นั้น จะทำให้นักศึกษามีใจยอมปฏิบัติตามก็ยากนัก ฉันคิดว่าการที่สามารถนำการศึกษาและการสอนมาร่วมเป็นหนึ่งเดียว ที่จะทำให้อาจารย์ไม่เบื่อหน่ายในการสอน ซึ่งจะชูใจให้นักศึกษาเกิดความเห็นพ้องอาจารย์ได้อย่างแน่นอน

สำหรับการเปิดวิชาสอน ควรจะทำอย่างมีหลักเกณฑ์ วิชาที่ไม่ควรเปิดสอน แม้จะก็ไม่ต้องเปิดสอน แม้ว่าเป็นวิชาที่สำคัญ แต่ไม่มีอาจารย์และพำนักมาทำการสอนก็ไม่ควรเปิดอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ ถ้าหากผู้เปิดวิชาที่อาจารย์ผู้สอนไม่อนัดไม่เพียงแต่จะทำให้ผู้สอนล้าบากใจแล้วทั้งยังทำให้ขาดเหมือนได้รับโทษด้วย และผลของการสอนจะต้องด้อยกว่า อาจจะทำให้วิชาที่นำมาสอนกล้ายเป็น วิชาที่ไม่น่าสนใจก็ได้ สำหรับอาจารย์ผู้สอนก็อย่าใจกล้าเปิดสอนวิชาใด ๆ โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างอิ่งวิชาของนักศึกษาชั้นสูง ๆ ถ้าหากการสอนอาศัยเพียงข้อมูลธรรมดางานนั้นสืออ่านประกอบโดยที่อาจารย์ผู้สอนเองไม่มีความคิดสร้างสรรค์แต่ประการใด เปิดสอนไปหนึ่งปีจะมีผลติดตามได้ต่อนักศึกษาเล่า หากเปิดวิชาที่ผู้สอนมีความช้านาญกับศึกษาจะได้ผลประโยชน์อย่างมากแน่นอน แต่ถ้าในการสอนล้ำนี้ไม่ได้หมายความว่าวนอกจากวิชาที่ตนถนัดแล้ว วิชาอื่นก็ไม่ควรเปิดสอนวิชาใหม่เหล่านี้อาจารย์ผู้สอนจะเตรียมการสอนก็ไม่ล้าบากนัก ทั้งสามารถช่วยทำให้สอนเขตแห่งการศึกษากว้างขวางขึ้นอีกทั้งยังสามารถเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ให้กับนักศึกษาด้วย เมื่อเป็นสิ่งที่ดีแล้วเหตุใดจึงไม่ขันตีปฏิบัติเล่า

สำหรับวิชาสามมนา เนื่องจากนักศึกษามีจำนวนมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกัน ด้วยเหตุตั้งกล่าวจึงควรมีวิธีการสอนที่แตกต่างกันอย่างแน่นอน ซึ่งอาจจะไม่กำหนดเป็นหลักเกณฑ์ให้นักศึกษาเขียนรายงานเพียงแต่กำหนดหัวข้อไว้เมื่อถึงเวลาที่ให้นักศึกษานำมาสังเสว์ให้อาจารย์ผู้สอนท้าบทสรุปหรือให้นักศึกษาภิปรายกันอย่างอิสระ อาจารย์ผู้สอนนั้นช่าง ฯ ค่อยชี้แนะ ฉันมีความเห็นว่า วิชาสามมนาของนักศึกษาชั้นสูง อาจารย์จะต้องมีความนากบ้นในการสอนและหารวิธีการสอนที่มีความหมายด้วย ซึ่งอาจจะทำอย่างนี้โดยให้นักศึกษาหรืออาจารย์ผู้สอนช่วยนักศึกษาหาหัวข้อสำหรับเนื้อหาโดยสังเขปที่กำหนดชื่น จะต้องเขียนแนะนำหัวข้อที่อ่านประกอบที่สำคัญ และให้นักศึกษาไปหาข้อมูลอ้างอิงเพิ่มเติมเอง และเขียนเป็นรายงาน 1 ฉบับ ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ผู้สอน และจึงเสนอเป็นหัวข้อภิปราย

เปิดอภิปรายแล้วมีปัญหาให้อาจารย์ต้องช่วยนักศึกษาตรวจแก้อีก การซึ่งแนะนำโดยการเขียนรายงานเช่นนี้ ก็เท่ากับเป็นการให้คำปรึกษากำลังเรียนสารานิพนธ์ 1 เล่มเลยที่เดียว อาจารย์ผู้สอนต้องสำนักมากกว่าอย่างแน่นอน ทั้งนักศึกษาที่ได้รับประโยชน์มากกว่าด้วย แต่ ว่า อกีป้าย เช่นนี้ แต่ละอาทิตย์ไม่ควรจะมากกว่า 4 กลุ่ม และแต่ละกลุ่มไม่ควรจะมีนักศึกษามากกว่า 20 คน หากมากกว่าแล้ว อาจารย์ผู้สอนจะสำนักมากและรับไม่ไหว

ความเข้มงวดของอาจารย์ มิได้สืบอยู่กับเรื่องของกฎเกณฑ์เท่านั้น พากเรารู้จะทำตัวเป็นอาจารย์แต่ไม่ใช้อาจารย์ เป็นผู้สอนแต่ไม่ทำตัวเป็นคนสอนไม่ทำให้นักศึกษาเห็นแล้วเกิดความกลัว ควรทำตัวให้น่าใกล้ชิดน่าสนใจสนม ทำให้นักศึกษามีความพอใจที่จะพูดคุยกับเรา เสมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน แน่นอน การพบปะกับนักศึกษาตัวอย่างเวลาที่มากเกินไป ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการทำการศึกษาวิจัยของเรา แต่ว่า เมื่อนักศึกษาเห็นอาจารย์ถูกมากเกินไป ก็จะไม่กล้าพูดเวลาจากอาจารย์นานเกินไปอย่างแน่นอน อาจารย์ควรจะยินดีพบปะกับนักศึกษาตัวอย่างความพอใจ ไม่ควรกล่าวว่าสอนไม่กี่ชั่วโมงก็หมดภาระของอาจารย์แล้ว หากอาจารย์พวนนักศึกษามากขึ้น หั้นพยายามอธิบายข้อสงสัยให้กับนักศึกษามากขึ้นคุยกับนักศึกษามากขึ้นเทือกับวิธีทางที่จะตารางชีวิตอยู่ในสังคมจะทำให้ได้ผลมากกว่าการเรียนในห้อง ไม่เพียงเท่านี้ บางครั้งค่าตอบแทนที่นักศึกษาตามในเวลาพูดคุยกันเล่น ๆ นั้น อาจจะเป็นเรื่องที่เราไม่คาดคิด ทั้งเป็นจุดเริ่มต้นแก้เราในการคิดเรื่องต่าง ๆ อีกด้วย นี่ก็อาจจะกล่าวว่า เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างการสอนและการศึกษา ดังนั้นอาจารย์ไม่ควรทำหน้าตุ้ ทำให้นักศึกษาเกิดความกลัวเมื่อพูดเห็น เนื่องจากมีอาจารย์ปฏิบัติต่อนักศึกษาที่มาติดต่อ เสมือนหนึ่งเป็นคนในครอบครัวเดียวกันแล้วทั้งต้องทำให้พากเรารู้สึกว่าอยู่ห่างกลางสายลม ของอุตุไม่ผิด มีความรู้สึกเหมือนอาบน้ำฝนที่โปรดลงมา นี่ก็คือข้อสำคัญอีกขั้นหนึ่งที่ อาจารย์ต้องปฏิบัติ

การศึกษาให้หากความรู้ของนักศึกษาควรจะเป็นเรื่องของอุปนิสัยที่เปลี่ยนตัวยคุณธรรม และความหมั่นเพียร อุปนิสัยที่เปลี่ยนตัวยคุณธรรมสามารถทำให้คุณเป็นคนโดยสมบูรณ์ ความยั่นหมั่นเพียรสามารถเพิ่มเติมเรื่องความรู้ อุปนิสัยและการศึกษาจะสามารถทำให้นักศึกษาพัฒนาเป็นคนโดยสมบูรณ์ได้ บรรยายภาคในการศึกษาของมหาวิทยาลัยของเรานี้ตีมาก ในกลุ่มนักศึกษานั้นไม่ขาดผู้มีความรู้ นักศึกษาทุกคนล้วนรักทางแผนเวลาอันมีค่าในช่วง 3 และ 4 ปีที่เล่าเรียนอยู่ ให้หากความรู้จากการเรียน ฝึกอบรมให้ดูคล้ายเป็นคนที่มีคุณธรรม อย่างบริสุทธิ์ เมื่อนักศึกษามีคุณธรรม และความรู้อย่างบริสุทธิ์แล้ว ไม่ต้องกลัวว่าจะการศึกษาแล้วจะไม่มีงานทำ แม้ว่าจะหางานทำยังไม่ได้ในช่วงสั้น ๆ แต่ก็ไม่เป็นไปนานนัก การเป็นบัณฑิตที่มีความส่วนรวมเพียบพร้อมในด้านคุณสมบัติคือจุดมุ่งหมายแรกสุดของอาจารย์ผู้สอน เรียนหนังสือถึงจะดับมหาวิทยาลัยแต่กลับฝึกเอกสารโถง ทั้งที่เป็นแก่ตัวคิดເຫດแต่

ประโยชน์ไม่ทด ตัวอย่างเช่นการเรียนร่างงาน ที่ตัดสอกจากผลงานของนักศึกษาที่เรียนเหมือนกัน อถ่วงนี้เรียกว่าฝึกเอกสารโภง เมื่อเข้าห้องสมุดคุوارสาร สมุดภาพ ที่จัดเอาข้อมูลที่ตนต้องการ ลิ้งนี้คือความเห็นแก้ตัวเราแต่ประโยชน์ไม่ทด การกระทำเช่นนี้ เป็นการท่าลายตน เอาพร้อมทั้งท่าให้ผู้อื่นเสียหายด้วย ต้องหลีกเลี่ยงอย่างเด็ดขาด นักศึกษาเมื่อเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนจากอาจารย์ ขอเพียงมีนักศึกษาผู้หนึ่งมีพฤติกรรมดังกล่าว พากเรผู้เป็นอาจารย์ก็รู้สึกอบอุ่นใจยิ่งนัก

พากเรในยุคสมัยนี้ให้ความสำคัญกับความรู้ แต่ไม่ดำเนินธุรกิจอุปนิสัยที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จึงทำให้เกิดความอสูหิงในนัก คนที่ขาดความเป็นคน ผู้ที่มีความรู้ ซึ่งมหาวิทยาลัยได้ฝึกฝนออกมาเพื่อรับใช้สังคมนั้น อิ่งสมควรจะต้องเป็นบุคลคลที่พร้อมทั้งความรู้และอุปนิสัยที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม ความรู้นั้นให้หนักในด้านการสอนด้วยวิชาฯ อุปนิสัยที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมให้ดีอีกการปฏิบัติของอาจารย์ผู้สอนเป็นแบบอย่าง การสอนโดยการดือคาดันเอง เป็นแบบอย่างนั้นควรจะให้ความสำคัญมากกว่าการสอนโดยวิชาฯ

ฉันชอบนักปรัชญาผู้อ้างไทยในสมัยจ้านกิ้ว ชื่อ จวนโจ (3687-2887 ปีก่อนคริสตศักราช) จากคำพูดของท่าน 2 คำว่า ไม่พูดแต่สามารถทำให้เข้าใจอ่อนคล้อยตามได้ เมื่อขึ้นเตียงข้างคนอื่นที่สามารถทำให้เข้าเหมือนเราได้โดยไม่จำเป็นต้องสอนด้วยวิชาฯ แต่กลับได้เป็นไปด้วยประسنศดี การพูดเช่นนี้จะจ่ายได้อย่างไร พากเรใช้ตนเองเป็นแบบอย่าง แก่นักศึกษา จะต้องไม่พ้นคำสอนทางวิชาฯ ยังแน่นอนและผลกระทบจากการปฏิบัติดันของอาจารย์เมื่ออยู่นอกห้องเรียนย่อมจะมากอีกกว่าผลกระทบจากการสอนในห้องเรียนโดยธรรมดาวกเรสามารถปฏิบัติศึกษาไม่เบื้อง สอนไม่เหนื่อย โดยมีนิสัยชอบต่อการไฟหัวความรู้ ซึ่งจะต้องมีผลกระทบต่ออุปนิสัย ความหม่นแพ้อาร ของนักศึกษาอย่างแน่แท้แล้วได้กล้ายมาเป็นนิสัยที่ตือย่างหนึ่ง นี่มิใช่ปัญหาที่บอกกล่าวนักศึกษาด้วยปากเปล่า แต่เป็นปัญหาที่อาจารย์ผู้สอนต้องปฏิบัติโดยการใช้ตนเองและการปฏิบัติดันเป็นแบบอย่าง เพื่อจะอบรมบ่มนิสัยให้นักศึกษาไปสู่ความตือย่างร่าเริง ทำให้มหาวิทยาลัยของเราเจริญก้าวหน้าขึ้นทุกวันทุกวัน แล้วค่อย ๆ กล้ายเป็นมหาวิทยาลัยระดับแนวหน้าในสากลโลก นี่มิใช่สิ่งที่เราคาดหวังไม่ได้ หัวทัศน์ที่กอบแสวงะยินดีอันสวยงามนั้น มิได้ไกลเกินกว่าที่เราจะครอบคลุมเลย

